

Izbija vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravnški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVII

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., PONEDELJEK, 5. FEBRUARJA (FEB. 5), 1945

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 25

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Ameriška armada osvobodila Manilo! Rusi obkrožili nemško trdnjavo!

General MacArthur ustanovil začasni glavni stan v bližini glavnega mesta Filipinskih otokov. Čez tri tisoč vojnih ujetnikov in internirancev osvobojenih.—Rusi prebili nemško obrambno črto med Frankfurtom in Kustrinom v prodiranju proti Berlinu. Čez tisoč zavezniških letal metalo bombe na nemško prestolnico.—Ameriške in francoske čete zasedle Colmar v Alzaciji

LUZON, FILIPINI, 5. febr.—Ameriške sile so po 26 dneh invazije Luzona, največjega otoka Filipinske grupe, udrele v Manilo, glavno mesto, in osvobodile čez tri tisoč ameriških in britskih vojnih ujetnikov ter internirancev, ki so se nahajali v taborišču Santo Tomas. Prve čete so invadirale mesto zadnje sobote.

Uradni komunikacijski objavljene danes zjutraj, pravi, da so Američani invadirali osrednje mesta in okupirali predsedniško palačo. General Douglas MacArthur, vrhovni poveljnik ameriških sil, je ustanovil svoj glavni stan v predmestju na severni strani Manile, ki je imela pred vojno 623.000 prebivalcev.

Močna japonska sila še drži obrambne položaje v spodnji polovici mesta in na južni strani reke Pasig, toda pričakuje se, da bo kmalu zdrobljena. Ameriške zaveze vzhajajo na glavnih poslopljih v središču mesta.

LONDON, 5. febr.—Ruske čete so obkrožile Kustrin, nemško trdnjavo mesto ob reki Oder, v prodiranju proti Berlinu. In zasedle Barwalde, 14 milj severovzhodno od Kustrina in 38 milj od nemške prestolnice. Južno od Kustrina so Rusi zasedli Ziebingen in Neudamm, 10 milj severno od Kustrina.

Odpor Nemcev se zniža pod udarci sovjetskih sil v vseh kraljih vzhodne fronte.

Čez tisoč ameriških in britskih bombnikov je zadnje sobote metalo bombe na Berlin. V napadu, ki je trajal 45 minut, je padlo čez tri tisoč razstrelivnih in zažigalnih bomb na središču mesta. Bombe so porušile mnogo posloplj in sanetile požare.

London, 3. febr.—Nemci so priznali, da so ruske oklopne kolone 30 milj od Berlina, da so sovjetske čete prebile obrambno linijo med Kustrinom in Frankfurtom in prodre do reke Oder na severozapadni strani Kustrina, trdnjavskega mesta. Levo krilo prve ruske armade, katere poveljnik je maršal Gregorij Žukov, prodira proti Stettinu, Gdyniji in Gdansku, pristaniščem mestom ob Baltičkem morju. V zadnjih 24 urah so Rusi prodrli 19 milj daleč v smeri Stettina.

Moskva je naznanila okupacijo Alt Limmritza, deset milj vzhodno od Kustrina. Ruski topniški oddelki bruha izstrelke na Kustrin. Frankfurt in Kustrin sta zadnji nemški trdnjavi mesti pred Berlinom. Osem milj južno od Alt Limmritza so Rusi prodrli petnajst milj daleč in zasedli Drossen, komunikacijski center, 14 milj severovzhodno od Frankfurta in 51 milj vzhodno Berlina.

Po zavzetju Drossena so ruske kolone obšle Zielenzig, trdnjavo mesto v bližini Frankfurta, in prekoračile reko Oder pri Goritzu. Goritz je v sredini ruševic se črte Kustrin-Frankfurt.

V prodiranju proti Stettinu so Rusi okupirali Soldin, 57 milj severovzhodno od Berlina in 25 milj severovzhodno od Kustrina in se približali Pyritzju in Arnswaldju, 22 in 38 milj južnovzhodno od Stettina. V operacijah, katerih cilj je odrezanje Pomeranije od Nemčije, so Rusi okupirali Ratzebuhr.

Schneidemuhele, železniškemu središču v Pomeraniji, se odbijajo ruske naskoke, toda Berlin poroča, da so sovjetske napadalne enote udrele v obe mesti.

V Vzhodni Prusiji drže Nemci še ozemlje v obsegu 9000 kvadratnih milj, ostalo v obsegu 13.700 kvadratnih milj pa je pod kontrolo sovjetskih sil. Koenigsberg, glavno mesto Vzhodne Prusije, je obkroženo. Rusi so presekali polotok Samland na dvoje z okupacijo Germauja in prodrli do Gdanskega zaliva v kraju, ki leži sedem milj severno od Fischhausena.

Odmerki živili v Berlinu so bili znižani za enajst odstotkov. Poročila iz Švice omenjajo naval beguncev na Berlin in evakuacijo prebivalcev iz krajev, proti katerim se vane ruske armade. Čez sedem milijonov ljudi je bilo evakuiranih iz teh krajev v zadnjih dneh.

Poročila iz Švice omenjajo, da bo Berchtesgaden, ne Monako, postal sedež nemške vlade. Več članov vlade je že zapustilo Berlin.

Pariz, 3. febr.—Čete sedme ameriške in prve francoske armade so okupirale Colmar, trdnjavo mesto v Alzaciji, ki ima 41.000 prebivalcev. To je tretje največje mesto v Alzaciji.

Ozemlje na zapadni strani reke Rene je počiščeno v dolžini 30 milj. Ameriške in francoske čete so zasedle čez 20 naselbin na južni strani Strasbourga, glavnega mesta Alzacije.

Glavni zavezniški stan poroča, da so general Eisenhower, general Bradley in drugi člani vrhovnega povelstva konferirali 24 ur o vojnih operacijah na zapadni fronti.

Oddelki prve ameriške armade so prodrli deset milj daleč v Nemčijo na južnovzhodni strani Aachena in se približali Bonnju, komunikacijskemu centru ob Reni. Zasedli so več utrdb Siegfriedove trdnjavske linije.

Čete tretje ameriške armade so prodre tri milje daleč v Nemčijo in ustanovile nova mostišča na vzhodni in južnovzhodni strani St. Vitha.

Obsodba bolgarskih izdajalcev

Brat umrlega kralja Borisa med obsojenci

Washington, D. C., 3. febr.—Radio Sofija poroča, da je bil princ Ciril, brat umrlega bolgarskega kralja Borisa, med onimi, katere je ljudsko sodišče obsodilo v smrt zaradi izdajalstva.

V smrt so bila obsodena Bogdan Filov in general Mihov, bivša premierja. Ciril, Filov in Mihov so služili kot regenti tik pred ustanovitvijo nove bolgarske vlade, ki je pretrgala zveze z nacijo Nemčijo in sklenila premirje z zavezniki.

Federacija balkanskih držav

Zaščita avtonomije manjših grup

Atene, Grčija, 3. febr.—Tu krožijo nepotrjena poročila, da bo maršal Stalin na konferenci s predsednikom Rooseveltom in premierjem Churchillom predlagal ustanovitev federacije balkanskih držav. Če se bo to zgodilo, bo to dokaz, da je sovjetska vlada revidirala svoje stališče.

Ustanovitev federacije balkanskih držav se smatra za logičen korak. Načrt ima oporo maršala Tita, bolgarskega premierja Georgijeva in rumunskega kralja Mihaela. Manjšinskim grupam naj se garantira avtonomija v okviru federacije.

Tito se je že izrekel za ustanovitev federativne Jugoslavije. Med onimi, ki ga podpirajo, je general Anton Apostolski, organizator macedonske armade, ki se bori na strani jugoslovanske osvobodilne armade.

Proti ustanovitvi federacije so pristali generala Mihajloviča med Srbi in voditelji grških desničarjev. Slednji so proti ustanovitvi federacije balkanskih držav iz bojzani, da bi prišla pod dominacijo Slovanov.

Mučenje ameriških vojnih ujetnikov

Povprečno 250 ujetnikov umrlo dnevno v taborišču

Luzon, Filipini, 3. febr.—Pokrovnik James W. Duckworth, ameriški vojaški zdravnik in junak v času japonskega obleganja Bataana, je razkril, da je 250 ameriških in filipinskih vojnih ujetnikov umrlo dnevno v ujetniškem taborišču O'Connell, v katero so Japonci pripeljali ujetnike po kapitulaciji l. 1942. Ujetniki so umrli zaradi posledic mučenja in stradanja.

Duckworth je bil med onimi ujetniki, katere so ameriške čete rešile iz taborišča pri Cabanatuanu. Njegova žena živi v San Franciscu, Cal. On je povedal, da je v dveh taboriščih umrlo čez 27.000 ameriških in filipinskih vojnih ujetnikov.

Major Emil Reed iz Brownsville, Tex., je dejal, da so Japonci prepleli veliko število ameriških vojnih ujetnikov do smrti. On je povedal rešiteljem, da so ga Japonci premestili v taborišče pri Bilibidu, kjer se je nahajal do junija preteklega leta. Njega in več drugih ujetnikov so nameravali poslati na Japonsko, a so se premislili. Reeda in druge ujetnike so potem Japonci odpeljali v taborišče pri Cabanatuanu, iz katerega so jih ameriške čete zdaj rešile.

Francija dobila ameriške bojne ladje

Philadelphia, Pa., 3. febr.—Pomožni državni tajnik Grew je v svojem govoru v tem mestu razkril, da je Amerika izročila čez sto bojnih ladij in parnikov Franciji. Med temi so križarke in bojna ladja Richelieu, katere so bile popravljene v ameriških ladjedelnicah. Grew je tudi razkril, da je Amerika oborožila osem francoskih divizij, ki se zdaj boje na strani zavezniških sil proti Nemcem na zapadni fronti. Za oborožitev teh je Amerika potrošila čez \$700.000.000.

NEMŠKE PRIPRAVE ZA OBRAMBO MESTA BERLINA

Enote ljudske armade mobilizirane za gradnjo utrdb

NAPETOST V GLAV. NEM MESTU NARAŠČA

Stockholm, Švedska, 3. febr.—Sem dospela poročila omenjajo nemške priprave za obrambo Berlina, proti kateremu prodirajo ruske armade. Enote ljudske armade so bile mobilizirane za gradnjo utrdb, barikad in kopanje jarkov.

Helmut Sundermann, podnačelnik nacijskega tiska, je na sestanku z dopisniki zunanjih listov izjavil, da so bili storjeni koraki za obrambo Berlina do konca. Vojaške čete in zalagalne kolone dominirajo položaj v središču mesta, policaji, oboženi s strojnimi, pa so zavzeli pozicije okrog Berlina. Vsi prebivalci mesta, ki niso bili poslani na fronte, se veščajo v rabi orožja. Glavna poslopja so že podmirana in bodo pogrnjena v zrak.

Dotok beguncev v Berlin se je povečal kot posledica pohoda ruskih armad. Govorice, "da je Stalin pred vrati Berlina," se širijo in povzročajo vznemirjenje. Neko poročilo je trdilo, da so ruske vojaške straže dosepele v predmestja in se potem vrnile nazaj, ne da bi se spopadle z Nemci.

Kljub trditvam, da bodo Nemci branili Berlin, prihajajo poročila, da so voditelji nacijske stranke že zapustili mesto in veri, da je njegova usoda zapečatená. Važni dokumenti so bili poslani v druge kraje.

"Napetost v Berlinu narašča dnevno," pravi dopisnik švedske časniške agenture. "Nemško vrhovno poveljstvo priznava kritično situacijo na vzhodni fronti. Pet milijonov ljudi je zapustilo kraje, katere ogražajo ruske armade. Vse ceste, ki vodijo z vzhoda proti zapadu, so natrpane z beginci."

Drugo poročilo pravi, da Hitlerjev apel na nemško ljudstvo za odpor ni dobil odziva. Ljudstvo molči in s tem izraža željo za sklenitev mira za vsako ceno. Ono-več ne verjame uradnim deklaracijam, da bodo nemške sile ustavile prodiranje ruskih armad.

Izguba nadaljnjih letalskih baz na Kitajskem

Čungking, Kitajska, 3. febr.—General Wedemeyer je dejal, da bo štirinajsti ameriški letalski zbor izgubil nadaljnje baze vzhodno od koridorja Kitajska-Indokina, izrazil pa je šifanje, da bodo operacije proti Japoncem uspešne na njegovi fronti. "Japonci pričakujejo izkrcanja ameriških čet na kitajski obali in mi bomo skrbeli, da ne bodo razočarani v svojem pričakovanju," je rekel Wedemeyer.

Voditelji pravoslavne cerkve izvolili patriarha

Moskva, 3. febr.—Na zborovanju ruske pravoslavne cerkve je bil metropolit Aleksej izvoljen za patriarha Moskve in vse Rusije. Na zborovanje, ki se vrši v katedrali Sokolniki, so prišli tudi voditelji pravoslavne cerkve v Ameriki in Kanadi.

Nemški general ubit v Vzhodni Prusiji

London, 3. febr.—Radio Berlin poroča, da je bil general Jonas Block, poveljnik nemškega oklopnega zbora, ubit v bitki z Rusi na fronti v Vzhodni Prusiji. Ubiti so bili tudi vsi člani njegovega štaba.

Prélom odnošajev med Poljaki in Čehi

Odmev priznanja lublinske vlade

London, 3. febr.—Poljska ubežna vlada je pretrgala diplomatske odnošaje s čehoslovsko vlado, ker je slednja priznala poljski režim v Lublinu kot začasno vlado.

Poljska ubežna vlada je izjavila, "da je prelom zaključil nečastne poskuse predsednika Čehoslovakijske Beneša in premierja Masaryka, ki priznavata dve poljski vladi istočasno, da ugoditi Rusiji in zapadnim zavezniškim." Izjava je odprto žaljenje čehoslovške vlade.

Ta pravi med drugim, "da poljska ubežna vlada že dolgo ve, da čehoslovška vlada ni neodvisna, temveč orodje sovjetov. Ona mora poslušati in se pokoriti ukazom Moskve. Poljska vlada, čeprav je pretrgala odnošaje, ni spremenila svojega stališča napram Čehom in Slovakom in se bo še nadalje trudila v naporih za trajno in prijateljsko zvezo med Poljaki, Čehi in Slovaki."

V Londonu trdijo, da sta Beneš in Masaryk ignorirala odločitev poljske ubežne vlade, ker ji ne pripisujeta nobene važnosti.

Nova kriza nastala v Italiji

Aretacija voditelja politične grupe odrejena

Rim, 3. febr.—Vrhovna komisija za kaznovanje fašističnih zločincev je posegla v novo krizo, ki se razvija v Italiji. Odredila je aretacijo Umberta Salvarezze, načelnika Zveze proletarcev, ki se proglašala za politično stranko, dasi je v bistvu organizacija izsiljevalcev in raketirjev.

Trdi se, da ima ta organizacija zveze z italijansko policijo. Rimski listi kritizirajo to organizacijo. Zdej je bilo razkrito, da so karabinjerji navallili na njen glavni stan, kjer so dobili zaloge pušk in drugega orožja.

Vrhovna komisija je odredila aretacijo Umberta Bianchija, bivšega direktorja Zveze proletarcev. Bianchi je bil član italijanske poslanske zbornice. Leta 1930 je bil obsojen na sedemnajst let zopora na obtožbo, da je prodajal vojaške tajnosti neki tuji državi. Kralj Viktor Emanuel ga je pomilostil in potem je bil v službi diktatorja Mussolinija kot špijon.

Pogajanja med grškimi levičarji in vlado

Atene, Grčija, 3. febr.—Dolgo pričakovana mirovna pogajanja med levičarji in člani grške vlade so se pričela. John Sofianopoulos, grški zunanji minister, je v svoji izjavi predlagal, da morajo levičarji takoj izpustiti vse talce in odložiti orožje. Če bodo to storili, bodo razpisane volitve, pri katerih bo ljudstvo odločilo, kakšno vlado hoče.

Velika železniška nesreča v Mehiki

Mexico City, 3. febr.—Čez sto ljudi je bilo ubitih v kolizijski potniškega in tovornega vlaka, čez dvesto pa ranjenih. Nesreča se je pripetila med Polotitlanom in Cazaderom, 95 milj od glavnega mesta.

Topovi na usakih šest jardov ruske fronte

London, 3. febr.—Radio Moskva poroča, da je eden top na vsakih šest jardov ruske fronte v Nemčiji. V sektorjih, kjer so Rusi prebili nemške črte, je 350 topov v milji-dolžine.

Domače vesti

Ranjena v vojni

Bridgeport, O.—Iz vojaške bolnišnice je prišel na dopust James Elash, ki se je udeležil invazije Francije in vsled močne eksplozije granat izgubil sluh. On je prvi član društva 13 SNPJ, ki je bil ranjen v tej vojni, drugi pa je Mirko Cesnik, ki je bil nedavno ranjen v Belgiji.

Poklican v armado

Milwaukee.—V armado je bil 29. jan. poklican Stanley J. Rozic, sin družine Jacob Rozic, član društva Badgers 584 SNPJ in št. 19 JPZS. Doma zapuščala žena in štiriletnega sina, kakor tudi brata.

Is Johnstowna

Johnstown, Pa.—Dne 25. jan. je po dvodnevni boleznj umrl Marko Grgušič, star 56 let, član društva 44 SNPJ in jednote okrog 32 let. Doma je bil iz vasi Kuševice pri Karlovcu na Hrvaškem, kjer zapuščala žena in hčera, v Ameriki pa par oddaljenih sorodnikov.—Dne 29. jan. je po večmesečni boleznj umrl v bolnišnici Frank Zalar, star okrog 60 let in doma iz Cerknice (po domače Obrezov). V Ameriki je bil čez 40 let. Zapuščala žena, šest hčera in tri sinove, od katerih so trije v armadi (eden je bil ranjen in se nahaja v bolnišnici v Angliji). Bil je mirne in dobrosrčne narave in priden delavec v mizarski in zidarski stroki. Zadnja leta ni bil pri nobenem društvu, ker ga je bil vsled depresije prisiljen pustiti. Iz Italije se je oglasil Tom Briley, ki je bil poslan v armado pred letom. On je bil parkrat član atletskega odbora SNPJ in vedno aktiven, zlasti med mladino. Njegova žena Annie je voditeljica mladinskega kroška jednote.

Ranjena v Belgiji

Chicago.—Družina Matthew Grill je prejela vest, da sta bila oba sinova, Frank in Charles, oba štabna sarženta, ranjena v Belgiji.

Is Clevelanda

Cleveland.—Iz nemškega ujetništva se je oglasil svoji ženi Sgt. Herman Kunstel, sin družine Ciril Kunstel, ki je bil pogrešan na zapadni fronti od 2. okt. 1944.—Družina Gabriel Predović iz predmestja North Olmsted je bila obveščena, da je v Belgiji pogrešan od 22. dec. njen sin Cpl. Peter J. Predović, star 31 let in pri vojakih od marca 1942.—Po daljši boleznj je umrl v bolnišnici Maple Ridge Hall Joseph Cecelič, star 71 let, doma od Novega mesta, odkoder je prišel v Ameriko pred 40 leti. Zapuščala štiri sinove (enega v vojni, eden pa je padel 21. dec. 1944) in tri brate—enega v Beereju, drugega v Montani.—V bolnišnici Glenville je prestal težko operacijo Anton Brenčič.—Po kratki boleznj je umrla Elsie Marie Gruden, stara 15 let. Zapuščala starše.

Nemški poslanth v Vatikanu protestira

Rim, 3. febr.—Nemški poslanik v Vatikanu je vložil formalni protest pri tajniku papeževe državnice, ker so straže izgnale dva nemška vojna ujetnika, ki sta iskala zavetje v Vatikanskem mestu. Rimski list Corriere del Mattino pravi, da so zavezniške vojaške avtoritete aretirale ujetnike, ko sta stopila na italijansko ozemlje.

Preiskava razkrila grmadenja profitov

Washington, D. C., 3. febr.—Senatna preiskava je razkrila grmadenje profitov v prodajni lastnine Defense Plant Corporation. Načelnik odbeska, ki vodi preiskavo, je senator Mead. Ugotovljeno je, da so grmadili profite Herbert Bayard Swope, Jacob Goldberg in Herman Brandt. Na zaslišanju so bila prečitana pisma, katera so izmenjali med seboj.

KONGRES SPREJEL NAČRT OBVEZNEGA DELA

Moški v starosti 18 do 45 let prizadeti

POTRDI TEV WALLACEA ODLOŽENA

Washington, D. C., 3. febr.—Nižja kongresna zbornica je sprejela načrt obveznega dela po viharni debati z 246 proti 165 glasovom. Avtor načrta je kongresnik May, demokrat iz Kentuckija in načelnik odbeska za vojaške zadeve.

Opozicija se je zaman trudila v naporih za amandiranje načrta. Predložena sta bila dva amandamenta in oba sta bila požešana. Enega je predložil kongresnik Harness, republikanec iz Indiane, drugega pa kongresnik Voorhis, demokrat iz Californije.

Načrt daje federalnim avtoritetam oblast nad moškimi v starosti 18 do 45 let. Število teh znaša 18.000.000. Na podlagi provizij ne sme noben moški v tej starosti pustiti dela v vojnih industrijah brez dovoljenja krajevnih nabornih odborov, drugi, ki niso upošleni v teh industrijah, pa bodo morali sprejeti naskazano jim delo ali pa iti v armado. Za one, ki bi se upirali, so določene zaporne in denarne kazni. Maksimalna kazen je pet let zopora in plačitev \$10.000 za one, ki so nesposobni za službo v armadi.

Vodja opozicije, ki je pobijala načrt, je bil kongresnik Short, republikanec iz Misourija in član odbeska za vojaške zadeve. On je dejal, da je načrt fašističen in korak v suženjsko delo, ki bo demoraliziral delavce in znižal, ne povečal, produkcijo. Short je naglasil, da so vse uniže in celo nekateri industrijci proti načrtu.

Kongresnik May je dejal, da Roosevelt in vojaški voditelji, med temi general Marshall, šef generalnega štaba, so priporočali kongresu sprejetje načrta v interesu vojnih naporov. Dolžnost kongresa je, da upošteva priporočila.

Načrt je bil po sprejetju v nižji zbornici poslan senatu, ki ga bo morda amandiral. Senator Thomas, načelnik odbeska za vojaške zadeve, je naznanil, da bo takoj prišel na dnevni red.

Senat je sprejel resolucijo, katero je predložil senator George, da se federalna korporacija za rekonstrukcijo financ loči od trgovinskega departamenta, z 72 proti 12 glasovom. S tem je bila odstranjena ovira glede potrditve Henryja A. Wallaceja kot trgovinskega tajnika. Senator Bailey, demokrat iz Severne Karoline in nasprotnik Wallaceja, je predlagal odložitev glasovanja o resoluciji, toda njegov predlog je bil poražen s 43 proti 41 glasovom.

Skoro gotovo je, da bo senat potrdil imenovanje Wallaceja za trgovinskega tajnika, čeprav je bilo glasovanje o potrditvi odloženo do 1. marca. Boj za Wallaceja je vodil senator Barkley, demokrat iz Kentuckija in vodja demokratske večine v višji kongresni zbornici.

Devet ameriških vojakov obsojenih na smrt

Pariz, 3. febr.—Ameriško vojno sodišče je obsodilo devet vojakov, ki so dezertirali iz armade, kradli gorivo, cigarete, meso in drugo blago ter ga potem prodajali na črnih tržiščih, v smrt. Trije drugi vojaki so bili oproščeni zaradi pomanjkanja evidence. Obsojenci so bili spoznani za krive dezertacije in tatvine. Nadaljnjih enajst vojakov je dobila pet do 25 let zopora. Imena onih, ki so bili obsojeni v smrt, niso bila razkrita.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarocenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnojo pošiljateljju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-39 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

KAJ LAHKO STORIMO ZA PRIMORSKE SLOVENCE

Cleveland, Ohio.—Ker bodo v bližnji bodočnosti odločali o politični, kulturni, nacionalni in socialni usodi Istre, Trsta in Goriške, je zelo važno, da pozorno zasledujemo vse dogodke, ki so v zvezi s temi kraji.

Ceravno je za zdrav razum človeka jasno in izven vsake diskuzije, da 600.000 primorskih Slovencev in istrskih Hrvatov ima popolno pravico živeti v popolnem nacionalnem sestavu s živimi deli slovenskega ali pa hrvaškega naroda, je obenem tudi jasno, da bo ustvaritev te naravne priključitve povzročila še dosti političnih borb. Po poslednjih dogodkih, ki so se odigrali v Belgiji, Italiji in Grčiji, je razvidno, da je usoda evropskih narodov več ali manj odvisna od političnih načrtov velikih sil. Ne smemo pozabiti, da je nasprotstvo teh političnih interesov porivalo "male narode" sem in tja, pod to ali pa ono politično obliko, pod to ali pa ono "sfero vpliva" itd.

Eno poglavje teh velikih političnih načrtov je gotovo tudi vprašanje bodočih mej federativno urejene Jugoslavije. Prav radi tega "vprašanja mej" bo problem Istre, Trsta in Goriške prišel do tako velikega pomena, da bo potrebno—bojimo se—prenesti tudi drugo formo osvobodilne vojne, t. j. osvobodilne intervenciji za "vzpostavitev miru in demokratičnih načel," katera bi prihajala od zunaj. Seveda je po dogodkih, ki so se odigrali na Grškem, ta formula za nastop proti "trockistični diktaturi" precej nepopularna, ali sigurno je, da bo pod novimi oblikami veljala tudi za bodočnost.

Kje bodo stale nove meje, kako in kam se bodo pomaknile, je sedaj predmet resnega študiranja z vseh strani. Kakor kaže, se ta problem dosti študira tudi na osnovi starih receptov, kakor na primer: "ravnovesje sil", "strategične točke", "sfere vpliva", "politično zaokroževanje" itd., docim se na razna "manjšinska vprašanja" pozablja, kot na vsako sentimentalno okolnost sploh.

Vprašanje mirne rešitve slovenskih meja bo seveda odvisno od stališča, ki ga bo zavzela Anglija. Zaradi tega je malo upanja, da bi se Trst in pa Goriško kar prepustilo neki balkanski sili, Federaciji jugoslovanskih držav, katera vse v večji meri pokazuje tendenco, da se osvobodijo popolnoma od vsakih tradicionalnih vplivov. Ker je malo verjetno, da bo mogoče spraviti nazaj Jugoslavijo v angleški vpliv, tedaj se bo pač skušalo postaviti primerne meje, katere bi seveda šle na škodo Federacije. V tem slučaju bi Anglija na vso moč podpirala italijanske zahteve po Trstu in Goric. To je ena od hipotez za bodoči razvoj politične borbe za meje med Italijo in novo Jugoslavijo. Seveda, jaz ne postavljam te hipoteze kot neizogibno

dejstvo, ampak kot eno realistično možnost.

Tudi če ne bi bili posebno navezani na Slovenijo in Primorje in tudi če ne bi čutili gorečo željo za zedinjenje primorskih Slovencev s svojim živim narodnim telesom, bi morali že zaradi samega dejstva, da smo Amerikanci, pazno zasledovati postavljanje temeljev, na katerih bo počivala stavba bodočega miru. Če se bo pričelo graditi po starih načrtih, kateri so bili v veljavi v preteklosti, tedaj je gotovo, da nove katastrofe ne bo mogoče preprečiti. Sem mnenja, da je dolžnost vsakega, da opozori na vse nepravilnosti, katere se mu zde, da so hote ali ne hote povzročene. Ne sme nas zaslepi neka trdna vera, da je vse pravično in da je vse dobro, ker tisti, ki so znani kot eksperti za to ali pa ono vprašanje, gotovo vedo, kako bodo to vprašanje uredili.

Velike krivice, ki so bile storjene primorskim Slovencev v preteklosti, se ne smejo zopet storiti pod nobenimi pogoji in za interese kakršne koli politične špekulacije.

Sedaj želim v kratkih potezah opozoriti na drugo dejstvo, v katerem ni zajet noben politični problem, temveč najosnovnejši princip demokracije: prožiti vsakemu narodu možnost, da odloča o svoji bodočnosti, ne da bi zunanje sile vplivale na njegovo svobodo odločitve.

Primorski Slovenci v skupnosti z istrskimi Hrvati se danes nahajajo v polnem odmevu svoje velike osvobodilne borbe proti skupnemu sovražniku vsega človeštva—proti nemškemu nacizmu. Malo je primerov v zgodovini katerega koli naroda kot je primer jugoslovanskih narodov, ki so celo teže borbe na življenje in smrt sami prenašali. Zavedajoč se, da je samo borbena narodom prisojena veličina in samostojnost, so jugoslovanski narodi sprejeli neenakomerno borbo, katera je v obeh nepristranskih opazovalcev izgledala kot "brezupna hrabrost na poti v smrt". Toda ta "brezupna hrabrost" jih je privedla preko tisoč prepadov in tisoč krvavih Golgot do praga novega življenja, v katerem pričakujejo plačilo za vse, kar so prestali.

Da primorski Slovenci in istrski Hrvatje žele in pričakujejo svojo politično in nacionalno priključitev k živemu delu svojega narodnega telesa, kot pravično plačilo, je sploh izven vsake diskuzije.

Več ko 25 let so primorski Slovenci in istrski Hrvatje živeli, borili se in tudi umirali pod italijanskim fašističnim sistemom, ki je za njih pomenil dosti več kot pa za Italijane same. Italijanski fašizem se je močno opiral na nacionalni šovinizem in je že zaradi samega tega dejstva neko "manjšinsko pravdo" bilo le gola iluzija. Spomnimo se samo na ogromno kulturno delo primorskih Slovencev ali pa istrskih Hrvatov. Spomnimo se na "Edinost", "Čuk na palici", "Istrski Riječ", "Narodni gospodar",

"Našo založbo" itd. Pa še na gospodarske zadruge, posojilnice. In na slovenske in hrvaške osnovne in srednje šole. Vse to je po fašističnem programu, ki se je pričel izvajati zlasti od l. 1923 naprej (Gentilijeva reforma) zbrisano—in s tem je tudi zbrisana pravica do življenja naroda, ki je imel svojo kulturo, svoj jezik in zavest o svoji nacionalni pripadnosti.

Nemogoče je kar tako v enem samem članku opisati to dolgo borbo, ki se je v Istri, Trstu in Goriški rodila za ohranitev najelementarnejših pravic, na prvem mestu pravice do materinoga jezika. Ta dolga borba se je rodila skozi leta in leta, ne da bi se zunanji svet zanimal za njo. Prepuščeni svoji usodi primorski Slovenci in istrski Hrvatje niso našli podpore niti pri jugoslovanskih vladah, katere so povečini bile diktatorske in so na vso moč, kot politično sredstvo svojega obstanka, uporabljale najživjo "jugoslovanstvo", ki je po večini bilo naperjeno proti Hrvatim in za njih tudi predstavljalo neko vrsto opresitve. V takšni predvojni Jugoslaviji primorski Slovenci niso mogli z realističnega stališča pričakovati nobene podpore. Njihove iluzije o "dobri, pravični in močni Jugoslaviji" so se razblinile v nič, druga za drugo. (V Enakopravnosti je bilo objavljeno pismo primorskega Slovence, borbenika v vrstah Osvobodilne fronte, Franceta Bevka, znanega pisatelja, v katerem nam je o teh "iluzijah" nekaj več povedano).

Za tiste, ki imajo neki čut do pravice in katerim usoda primorskih Slovencev ni samo deveta briga, je potrebno, da že danes odločijo, na kateri strani bodo stali: na tisti, ki z najgršimi lažmi o "komunističnem karakterju Osvobodilne fronte" skušajo razbiti narodevo edinstvo v sedanji borbi proti nacizmu in novi porajajoči se reakciji, ali pa na tisto, katera v Osvobodilni fronti vidi EDINO garancijo, da bodo cilji, za katere se jugoslovanski narodi borijo, resnično tudi doseženi in spoštovani.

Velike naloge čakajo v bodočnosti primorske Slovence. V tej negotovi bodočnosti, ko se še ne ve, v kakšni formi bodo prišle na dan stare, reakcionarne sile, skušajoč, da narode porinejo nazaj v predvojni sistem politične korupcije, čaršijstva in brezkončnih notranjih razjedinjek. Z druge strani pa se je bati, kakor sem že omenil, da bo dolga roka angleškega imperializma posegla vmes in cilju "zaščite pravic naroda". Sam sem sicer prepričan, da je Osvobodilna fronta v svoji obliki in po ciljih svoje borbe pravična, demokratična in narodna. Tudi je moje globoko prepričanje, da bodo primorski Slovenci, ki so prenašali vse težave 25-letnega fašističnega suženjstva, gotovo si nekoč priborili svobodo in jo znali tudi braniti proti vsakemu, ki bi jim skušal zopet vzeti. Toda to ni vse in dovolj. Potrebno je, da tudi mi ameriški Slovenci, odločni vstanemo v obrambo pravic do življenja naših sorojakov onkraj morja. Potrebno je, da jim prožimo našo popolno in skupno pomoč in da zaeno razkrivamo temne sile, katere se zopet porajajo in pretijo, da s pomočjo laži privedejo svet v noč in tiranstvo. Potrebno je, da uničujemo v samem začetku vse tendence za ustvarjanje razdora in sovraštva kakor med narodi, tako tudi med posamezniki. Prožimo primorskim Slovencev, kakor tudi drugim jugoslovanskim narodom, zedinjenim v Osvobodilni fronti, našo moralno in materialno podporo!

Ivan Bostjancic.

Opomba uredništva:—Rojak Ivan Bostjancic je šele pred kratkim prišel v Ameriko, kjer je dobil azil kot politični begunec. V Jugoslaviji je bil do avgusta 1942. V januarju 1942 je bil aretiran po Gestapu ter vržen v belgrajske zapore. Po štirih mesecih je bil odveden v Avstrijo, pozneje pa v Francijo, odkoder je nedavno prišel v Ameriko.

POROČILO O SMRTI SPOROGA

San Francisco, Cal.—Želim poročati, da si je že pozno, da je dne 18. septembra l. 1944 umrl moj mož Louis Lesar. Rojen je bil v vaši Breg pri Ribnici. Bil je hudo bolan, potem pa ga je

Sovjetski letalci na letališču Ladd v Alaski, kjer čakajo zadnje navodil predno popeljejo ameriška bojna letala v Rusijo. Po tej črti Rusija dobiva pretežno večino bojnih letal iz Amerike. V Alasko jih pripeljejo ameriški piloti, najprej pa ruski.

zadela srčna kap in je za vedno mirno zaspal.

Pokojnik je bil ustanovitelj društva št. 47 KSKJ v Aspen, Colo., in tudi društva št. 51 SN-PJ, katerega je bil tajnik veliko let, in prav tako društva št. 141 v San Franciscu. On se je vedno trudil za društvo, dokler mu ni bolezen preprečila dela na društvenem polju.

Počivaj v miru, dragi soprog in oče, in naj Ti bo lahka ameriška zemlja!

Zaljubljeni ostali: Frances Lesar, soproga, Frances Debelak, Palisade, Cal., Elsie Clark, Denver, Colo., Carrie Trontel, Midvale, Utah, Dorothy Ponikvar, El Cerrito, Cal., in Anna Brodnick, San Francisco, hčere. John in Frank Lesar, San Francisco, in Andrew Lesar, Chimaicum, Wash.

Frances Lesar.

S POTA

Ko sem bil na kratkem potovanju v železnem okrožju Minnesote, sem marsikaj premišljeval.

Zivimo v resnih časih, ko je naša mila Slovenija vsa razdrpana in njeno ljudstvo, kolikor ga je še ostalo, obupno čaka naše pomoči, katere pa mu zaenkrat še ne moremo poslati v toliki meri, kot je potrebuje.

In v teh resnih časih se je župnik v Evelethu, Minn., izrazil pred altarijem, da on ne bo nič dal za naše trepeče brate in sestre v stari domovini in naj tudi drugi ne dajo ničesar. Dejal je tudi, da je bil v odboru za nabiranje pomoči, toda je odstopil. Ko pa je bil vprašan, pri katerem odboru je bil, pa je rekel, da v zadnji vojni.

Povedali so mu, da on zame-tuje Kristosove nauke, zlasti one, ki uče o usmiljenemu Samaritanu. Kuge, lakote, vojske rešit nas Vegamogočni! Takih "slovenskih župnikov kot je evelethski je več.

Pred menoj je Amerikanski Slovenec, ki je prav tako čez take govoric. To se vidi v uredniškem članku z naslovom "Čakanje na napačni postaji," ki je bil priobčen dne 16. januarja.

Evelethski župnik je rekel, da nič ne da za komuniste. Omenjeni članek, kdo ga je napisal, ne vem, pa hvali Čehe, ker so šli v Moskvo. Nadalje je zapisano v dotičnem članku: "... Ali bomo zapisali preveč, če zapišemo, da bodo morali Jugoslavani najprvo poiskati vso pomoč pri svoji slovanski materi? Brrrr! Da bi šli tja gori? Tistega pa že ne! —Ne? Pa delajte tlako še naprej drugim! Kdor si sam neč pomaga, temu tudi Bog ne pomaga."

Matija Pogorelec.

TO IN ONO

Bellaire, O.—Kakor je razvidno iz dnevnih novic v listu Prosveti, se marsikateremu ljudskemu izkoriščevalcu krhajo zlati časi. Tudi marsikateri tron je začel šepati. Ne bo dolgo, ko se bodo vsi monarhi zvalili v brez-dno, na njihova mesta bodo pa prišli ljudski zastopniki in ljudske vlade, kar bo v korist in blaginjo vseh narodov. Da, in tako bo za vselej odklenkalo raznim ljudskim trotom in trino-gom, kateri so od pamtveka izkoriščali trpine in jim vladali z železno pestjo.

Vsaka sila do vremena, pravi pregovor, in to vreme vstaja v

največji meri na vzhodu. Upanje je, da bo vsem posijalo sonce svobode, enakopravnosti in demokracije. In to bo največje plačilo za prelieto dragoceno kri v sedanji krvavi vojni. Vsa znamenja kažejo, da bodo naši zavestniki v kratkem strli v prah triglavega nacifašističnega zma-ja in šele tedaj bodo imeli ljudje po vsem svetu mir na zemlji, ne samo ob božiču.

Poleg člankov in novic v Prosveti so tudi dopisi zanimivi. Čitatelji marsikaj izvedo iz njih. Toda zadnje čase ni nobenega glasu iz Bellaire, razen od podpisanega, čeprav imamo tu dve društvi SNPJ. Ne vem, kaj je temu vzrok. Saj je pretežna večina članstva pismena bodisi v slovensčini ali hrvaščini in tudi v angleščini. Prosveta je urejevana v slovensčini in angleščini, toda nikjer ni zapisano, da ne bi priobčili tudi dostojen dopis v hrvaščini. Torej pero v roke in poročajmo novice in druge važne reči iz naše naselbine in tako bomo mesto Bellaire postavili zopet nazaj na mesto napredka.

Tudi v Bellairu se dogodi marsikaj zanimivega in čitatelji Prosvete bi z veseljem čitali novice iz naše naselbine.

Dne 4. januarja t. l. je bil v klican v službo Strica Sama letni George A. Phillips, član društva št. 258 SNPJ nad 17 let.

Od 11. decembra naprej imamo v tej okolici precej snega, ki je delno paraliziral promet. Za božič pa je napravil tudi precej škode v sadovnjakih in drugih drevjih. Ker je bil sneg precej voden, je bila bojazen, da se bodo vsleže trepeče podirali tudi strehe. Bili smo tudi v nevarnosti, da bi naša naselbina spet udarila poplava, kot se je to zgodilo l. 1936. Pogorila se je glasila, da je tudi v Penni zelo snežilo in če bi se sneg na hitro stopil, bi imeli gotovo poplavo. K sreči pa je pritisnil mraz, kateri pa se kar naprej vleče. Ledu in snega je še vedno veliko. Reka Ohio je nekajkrat narastla in se dvignila na 27 čevljev, toda ni prestopila bregove, ne napravila škod, temveč celo koristila, kajti parniki so lahko pluli do cilja, ne da bi se morali ustavljati pri vsakem jezcu. Toda nevarnost povodnje še ni izključena. Vendar pa upajmo, da nam bodo letos vremenski bogovi naklonjeni.

Zaključujem, drugič bom poročal bolj vesele novice, če me ne bo že prej kdo drugi prekosil. Pozdrav čitateljem Prosvete.

Louis Pavlinich.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Edward Morawski, predsednik provizorične poljske vlade v Lublinu, ki je bila organizirana na pobudo Rusije in tudi priznana po sovjetski vladi.

Zborovanje velike trojice

Velika trojica—Roosevelt, Churchill, Stalin—se bo v bližnji bodočnosti zopet sestala, ako sploh že ne zboruje. Kje se bo sestala, je—vojaška tajnost. O čem bo razpravljala, lahko ugibamo precej točno, toda kaj bo sklenila, bo ostalo tajno, dokler razvoj sam ne pokaže zaključkov. Po paragrafi imperialistične politike se "demokracija" rešuje za zaprtimi vrati po vseh predpisih tajne politike.

Ko je ta trojica lani zborovala v Teheranu, smo izvedeli le to, da so se veliki možje dobro razumeli in drug drugemu nazdravljali prijateljske napitnice pri razkošnih banketih. O seveda, čitali smo tudi njih skupno izjavo, katero so veliki državniki sestavljali dva dni na podlagi tedanjih poročil, da so vse sporazume ritibno zakrili. Ta izjava je bila le kup visokodonečih fraz, v katerih je bilo povedano, da so se načelniki treh velisil na vsej črti sporazumeli.

Tako je "teheranski sporazum" ostal največja politična tajnost sedanje vojne. Da niso razpravljali samo o vojaški strategiji, je jasno; na rešetü so imeli tudi politična vprašanja, in to predvsem glede bodočnosti Evrope. Churchill in Roosevelt sta potem sicer zamikala, da je bila Evropa na tej konferenci, ali sploh kjer koli in kdaj koli, razdeljena na "sfere vpliva," toda poznejši politični razvoj to machiavellsko zanikanje pobija na vsej črti.

Na podlagi tega razvoja je soditi to, da sta si Stalin in Churchill s privoljenjem Roosevelta "gentlemansko" razdelila Evropo v britsko in rusko "sfero vpliva." Na podlagi tega sporazuma se je potem ameriška zunanja politika umaknila precej v ozadje in zadobila nekaj "izolacionistični" značaj. Anglija si je pridržala vso besedo v Sredozemlju, vključivši Grčijo in Italijo, ter v zapadni Evropi, Stalin pa na Balkanu in vzhodni Evropi. Nerešena točka je ostala centralna Evropa—Nemčija. Ta bo sedaj na rešetü.

V zvezi z angleško sredozemsko "sfero vpliva" je pred nekaj tedni prinesel zanimivo poročilo New York Times od svojega londonskega poročevalca. Zanimivo je namreč radi tega, ker pokaže, kako je Churchill izrazil Rooseveltu na konferenci v Casablanca. Kot znano, je bilo na tej konferenci rojeno geslo o "brez-pogojni predaji." To poročilo pravi, da je Churchill takoj spoznal nevarne politične implikacije tega gesla, ki lahko veliko škodujejo poteku vojne, ker jo lahko zavlečejo. Churchill se v tem ni motil. Toda ker je Roosevelt vztrajal pri tem geslu, je Churchill začel barantati. Roosevelt je bajé stavil pogoj, da sprejme to geslo, ako Roosevelt prizna Angliji glavno besedo v Sredozemlju. Kot pravi omenjeno poročilo, je Roosevelt takoj pristal na ta pogoj. Tako je Churchill izvajal važno diplomatsko zmago za angleški imperij. Znati je treba!

V luči te razlage postane marsikaj jasno, predvsem pa to, zakaj angleška vlada nastopa kot absolutni gospodar v Grčiji in Italiji, kjer zatira ljudske aspiracije tudi z orožjem in diktira, kdo sme in kdo ne sme biti v provizoričnih vladah.

Ta politični razplet v Evropi, posebno v Grčiji, Italiji in na Poljskem, je zelo vznemirjal ameriško javnost. Razočaranje je splošno. Zdej se tolažijo oni, ki se radi udajajo iluzijam, da bo Roosevelt zaobrnil to politiko na prihodnji konferenci velike trojice. Ni dvoma, da je tudi on razočaran, kar je skoraj odprto povedal v svoji poslanici in govoru po radiu ob otvoritvi novega kongresa. Ampak k temu razočaranju je tudi sam veliko prispeval, posebno ko je činično proglasil Atlantski čarter za krpo papirja. Redičelikega protesta in ogorčenja je bil to potem prisiljen popraviti, kakor tudi Churchill v Angliji.

Ne, Machiavellijci niso samo v Moskvi, marveč tudi v Washingtonu in Londonu.

Oni, ki pričakujejo, da bo Roosevelt napravil nekaj velikega na prihodnji konferenci velike trojice, to je zaobrnil smer vse mednarodne politike, bodo zopet razočarani. Prvič je za kaj takega že nedozno, drugič pa nima nobenega konstruktivnega programa za evropski in svetovni mir. Edina konkretna stvar je dumbar-tenski načrt za novo Ligo narodov, ki pa je sam na sebi zelo pomanjkljiv dokument.

Roosevelt je imel sijajne prilike, da bi bil lahko postal največji svetovni politik današnje dobe. V resnici je imel boljše prilike kot Wilson, toda jih je zapasal. Te prilike so bile tedaj, ko se je ameriška vlada odločila za intervencijo v tej vojni. Če bi bila takrat izdelala kak dalekoviden in konstruktiven program za svetovni mir, bi z ostalimi velesilami ne bila zagazila v "power politics" in tajno diplomacijo.

Tak načrt bi moral vključevati odpravo imperializma širom sveta, demokratično evropsko federacijo, ustanovitev svetovne organizacije za kolektivno zaščito narodov in demokratično reševanje mednarodnih problemov in sporov, splošno razorožitev po vojni, enakopravnost vseh narodov brez razlike na raso ali polit, etc.

Ker v tej vojni ni bil postavljen tak program, kateri edini bi mogel prinesiti pravičen in trajen svetovni mir, zato je postala največja tragedija in črna danes vse znake imperialistične vojne. Vsled tega ji bo sledil tudi imperialistični mir. Ljudstva pri tem nimajo nobene besede. Njih edina pravica je, da umirajo, plačujejo in doprinašajo vse ogromne žrtve. Stara igra se ponavlja.

In tako se bo tudi na prihodnji konferenci velike trojice nadaljevala v novem poglavju stara igra imperialistične diplomacije. Nadaljevala se bo od tam, kjer se je končala v Teheranu. Teheranski zaključki, kakršni so že v bistvu ne bo spremenila. V glavnem se bo bavila z Nemčijo in Poljsko.

Herojski duh Variave še živi in je izražen v nacijakem simbolu na vislicah. To je prva slika, ki je bila iztiskotapljena iz razbitih Variave; odkar so jo Nemci izrgali iz rok poljski partizanski vojski—pred osvoboditvijo po rdeči armadi.

Vezbanje pohabljenih veteranov

Načrti za poklicno pripravo in nameščenje pohabljenih vojnih veteranov te vojne so že izdelani in deloma tudi izvajani v praksi, kot je izjavil H. V. Sterling, direktor urada za poklicno in vzgojno rehabilitacijo (Vocational Rehabilitation and Education Service of the Veteran's Administration.)

Po zakonu, sprejetem meseca marca 1943, je vlada Zdr. držav odobrila ta program, katerega glavni cilj in namen je, da se pohabljenim vojnim veteranom, ki se bodo vrnil domov, ozir. se deloma že vračajo, pomaga kolikor mogoče temu, da se prilagodijo stanju, povzročenemu po zadobljenih ranah ali poškodbah na bojiščih in v vojaški službi sploh. V tem oziru bo zgoraj omenjena veteranska administracija poskrbela, da bodo taki veterani dobili predvsem: potreben nasvet glede primernega poklica, dalje vezbanje in učenje v izbranem poklicu, in končno uposlitev.

"Pohabljenemu veteranu se bo nudilo potrebnih nasvetov glede njegovega bodočega poklica že v času njegovega zdravljenja v bolnišnici," je dejal direktor Sterling, ki je dodal, "da mora vsak tak svetovalec predvsem gledati na to, da si pridobi zaupanje pohabljenega veterana, namram kateremu mora biti odkritosrčen in iskren. V poštev je treba pri svetovanju vzeti ozadje prizadetega veterana z ozirom na njegovo izobrazbo, izurjenost in poklicno zanimanje. Treba je tudi razumevati, v koliko je v vojski dobljena pohabljenost prizadetega veterana onesposobila za njegov prejšnji poklic. Dalje je na vsak način treba vzeti v poštev želje veterana z vidika poklica, ki bi bil zanj primeren in sposoben."

Dolžnost tozadevnih svetovalcev je tudi, da pohabljenemu vojaku pojasnijo namen in smoter poklicne priprave veteranov za zapeten vstop v kolikor mogoče normalno življenje in zaslužek. Mr. Sterling je posebno poudaril, da poklicni svetovalec predvsem ne sme na noben način svetovati veteranu poklic, ki bi mu po zaključeni vojni ne nudil potrebnega zaslužka. Dejstvo je namreč, da je trenutno mnogo služb in poklicev, ki bodo po zaključku vojne postali nerabni in brezpomembni iz vidika preživljanja in zaslužka. Temeljni poklici in obrti ter profesije morejo nuditi veteranu stalen zaslužek tudi po vojni. V te se mora vključiti vse poklice v zvezi s proizvodnjo živčnih izdelkov in sličnih potrebščin, dalje oblačilno stroko, stavbinstvo, prometne poklice in komunikacijske službe. Stanovniški poklici, ki bodo postali stalni tudi v mirni dobi, so: učiteljstvo, medicina, pravo, arhitektura ter inženirstvo. Novi poklici se bodo po vojni razvili tudi na polju plastike, televizije in zračnega prometa.

Da bo mogoče pohabljenim veteranom nuditi čim bolj večje in strokovnjaške poklicne svetovalce, se je vladna veteranska administracija obrnila na razne univerze in kolegije, da organizirajo posebna središča v svojih ustanovah, kamor bodo veterani poslani in svrhu posvetovanja z ozirom na zaželjeni, ozir. primeren poklic. Glavni namen ustanovitve takih centrov je, da se nudi pohabljenemu veteranu prilika šolanja ali učenja novega poklica v okolju, ki ni preveč oddaljeno od njegovega bivališča. — Odgovorni svetovalci se zavedajo, da je glavni cilj poklicnih tečajev za pohabljene veterane usposabljanje posameznega veterana za uposlitev v njegovem novem poklicu ali delu, vendar pa zakon ne dovoljuje, da bi vezbanje ali šolanje trajalo preko določene štirih let.

Tretja faza programa je uposlitenje izvežbanega veterana—ta skrb odpade na vladni, ozir. državni uposlovni urad. Ako potrebuje, bodo v to svrhu tudi ustanovljene posebne agencije, ki bodo šle veteranom vsestransko na roke, da bodo mogli dobiti delo ali službo v svojem poklicu.—FLIS.

Vodje CIO argirajo pomoč za Jugoslavijo

Med številne ustanove, katere se trudijo v Ameriki, da nabere kar največ mogoče pomoči za Jugoslavijo, je treba vključiti tudi veliko unijo CIO. Predsednik CIO War Chesta Jacob S. Potosky je apeliral na krajevne unije raznih industrij, da sodelujejo s pomožno akcijo War Relief Fund of Americans of South Slavic Descent, rekoč:

"Največja potreba je za obleko, čevlje, pokrivala, ženske jopiče, krila itd. Sodelovanje unije CIO je vitalne važnosti, ako hočemo, da bo to delo uspešno izpeljano.

"Pod sijajnim vodstvom Tita," je nadaljeval Potosky, "je skoro končana zgodovinska borba hrabrega jugoslovanskega naroda, da iztrga iz svoje domovine nacijsko invazijo. Toda naciji so oplenili vse: hrano, blago, zaloge življenjskih potrebščin itd.; kar niso mogli odnesti, so pa uničili. Narodovo stanje je obupno in mi moramo dati hitro pomoč. Ako ta pomoč ne pride kmalu bo to leto pomrlo na desetisoče ljudi.

"Ljudstvo Združenih držav mora smatrati to za poseben privilegij, da more pomagati hrabremu narodu, kateri je držal na uzdi od 18 do 20 nemških divizij, katere bi drugače uničevale življenja Američanov na frontah severne Afrike, Italije in Francije."—ZOJSA.

Oton Habsburški in papež

Washington. (ONA)—Iz jako zanesljivih virov prihaja vest, da je papež odklonil avdienco Otonu Habsburškemu, ko se je navzlic pomislekom Vatikana odločil priti v Rim.

Oton je bil v Lizboni, ko mu je papež odsvetoval, naj ne hodi v Rim, toda ta je rajše sledil nasvetu dveh zavezniških osebnosti, ki sta mu prigovarjale, naj se ne da odvrniti. Po tem neprijetnem dogodku je Oton baje odpotoval v Svico.

Pred nekaj tedni je prišla iz Rima brzojavka, ki je trdila, da je papežev nuncij v Lizboni, monsignor Pietro Ciriaci, nasvetoval Otonu Habsburškemu, naj ne hodi v Rim, ker bi njegova navzočnost tam ne bila prijetna niti zaveznikom niti Nemcem.

Da bi jaz istovetel kapitalizem z demokracijo? Ta je pa že predebela! Kaj in kje? Sto in stokrat sem povedal v Prosveti, da je kapitalizem, pa naj je še tako tolerant napram demokratičnim ustanovam, sam na sebi, to je v svojem bistvu nedemokratičen. Bile so med nami polemike zaradi termina "kapitalistična demokracija," katerega so se socialisti precej posluževali. Trdil sem in še danes trdim, da je ta termin prazna fraza, kajti kapitalistične demokracije ne more biti, kakor ne more biti nikjer cesarske, kraljevske ali sultanske demokracije—razen v poeziji. V Ameriki je bila demokracija pred kapitalizmom in čeprav se je ameriški kapitalizem razvil v okviru politične demokracije, ni od nje vzel ničesar; njegovo bistvo je avtokracija ali privatna diktatura.

Dalje pravi br. Garden, da sem jaz našel demokracijo v fašistični Argentini. Tukaj je bolj odprt, ker pravi, da sem se motil takrat, ko sem videl demokracijo v Argentini, kjer je ni bilo, prav tako se motim danes, ko nočem videti prav in veličastne demokracije v Jugoslaviji. Tudi iz te moke ne bo kruha. Ker nimam pri roki Prosvete, v kateri je članek, na katerega se br. urednik sklicuje, ne morem kontrolirati, kaj sem pisal—vendar pa lahko rečem tole: Nikdar nisem bil tako neumen, da bi nekaj razglašal za demokracijo, kar ni bilo! Moj zaključek—ali je bilo špekuliranje—v primeru Argentine je vsekakor slonel na netočnih poročilih o tistem puču v Buenos Airesu. Drugačnega danes ne morem reči.

Podtaknil mi je tudi Churchill. Baje sem pisal ali rekel, da je Churchill "največji branitelj demokracije." Spet nimam nobene kontrole, v kakšni zvezi in kako bi jaz to trdil. Dejstvo pa je, da je Churchill po padcu Francije, ko je Anglija sama ostala v vojni s Hitlerjevo silo, odločno vztrajal pri obrambi Anglije, torej tudi demokracije, kakršno ima Anglija, medtem ko so se nekateri drugi angleški torijci hoteli podati Hitlerju, češ, da je vsaka obramba zaman. Da

Člani Kilgorovega senatnega odseka, ki prelakuje vojne napore in "napore," je odkril, da v vladnem arsenalu v Norfolk. Va., izdelujejo poleg vojnih ladij tudi razne—igračke. Na drugi strani je pa tako kričanje o pomanjkanju delavcev. Nekje je nekaj narobe. . .

Odgovor na urednikove komentarje

III

Tudi v komentarju z dne 23. januarja na moj tretji Odgovor br. Garden še ni prišel do stvarnih argumentov, s katerimi bi pobil moje trditve; še vedno si pomaga s sarkazmom, ampak s to metodo nima sreče. Niti malo mi ni do tega, da bi jaz sugeriral uredniku, v kakšni obliki naj polemizira, toda komentirati smem tudi jaz vse, tudi polemično metodo, kakor sme on mojo.

Br. Garden namiguje—kolikor je mogoče razbrati iz njegovega posnemanega sarkazma—da sem jaz istovetel kapitalizem z demokracijo. (Sumim—dasi ne bom trdil, da je tako—da je v tej tehniki polemiziranja z menoj poskus izpodbitve mojega demokratičnega stališča, na katerem trdno stojim. Iz bojznosti, da se izjalovi slovesno napovedana totalitarska "demokracija" v Jugoslaviji, se lahko porodi cinizem, češ, da je demokracija povsod piškava in Molek sam ne ve, kaj prav za prav hoče . . .)

Da bi jaz istovetel kapitalizem z demokracijo? Ta je pa že predebela! Kaj in kje? Sto in stokrat sem povedal v Prosveti, da je kapitalizem, pa naj je še tako tolerant napram demokratičnim ustanovam, sam na sebi, to je v svojem bistvu nedemokratičen. Bile so med nami polemike zaradi termina "kapitalistična demokracija," katerega so se socialisti precej posluževali. Trdil sem in še danes trdim, da je ta termin prazna fraza, kajti kapitalistične demokracije ne more biti, kakor ne more biti nikjer cesarske, kraljevske ali sultanske demokracije—razen v poeziji. V Ameriki je bila demokracija pred kapitalizmom in čeprav se je ameriški kapitalizem razvil v okviru politične demokracije, ni od nje vzel ničesar; njegovo bistvo je avtokracija ali privatna diktatura.

Dalje pravi br. Garden, da sem jaz našel demokracijo v fašistični Argentini. Tukaj je bolj odprt, ker pravi, da sem se motil takrat, ko sem videl demokracijo v Argentini, kjer je ni bilo, prav tako se motim danes, ko nočem videti prav in veličastne demokracije v Jugoslaviji. Tudi iz te moke ne bo kruha. Ker nimam pri roki Prosvete, v kateri je članek, na katerega se br. urednik sklicuje, ne morem kontrolirati, kaj sem pisal—vendar pa lahko rečem tole: Nikdar nisem bil tako neumen, da bi nekaj razglašal za demokracijo, kar ni bilo! Moj zaključek—ali je bilo špekuliranje—v primeru Argentine je vsekakor slonel na netočnih poročilih o tistem puču v Buenos Airesu. Drugačnega danes ne morem reči.

Podtaknil mi je tudi Churchill. Baje sem pisal ali rekel, da je Churchill "največji branitelj demokracije." Spet nimam nobene kontrole, v kakšni zvezi in kako bi jaz to trdil. Dejstvo pa je, da je Churchill po padcu Francije, ko je Anglija sama ostala v vojni s Hitlerjevo silo, odločno vztrajal pri obrambi Anglije, torej tudi demokracije, kakršno ima Anglija, medtem ko so se nekateri drugi angleški torijci hoteli podati Hitlerju, češ, da je vsaka obramba zaman. Da

bi bil on "največji," je smešno. Osebnost nima nobenih principov, torej tudi demokratičnih ne. Ampak ironija hoče, da je torij in imperialist Churchill danes na strani br. Gardna v zadevi Jugoslavije. Kraljičku Petru je dal brco in z vsemi štirimi je objel velikega Tita. Br. Gardna kakor za totalitarske socialiste in liberalce, ki kadijo Titušu in Stalinu—ne morejo to biti mačje solze. Br. Garden navdušeno poje o neki veliki demokraciji v Jugoslaviji, zlasti o kmečki ali vaški "demokraciji" na Slovenskem—in kdo je pomogel tej "demokraciji" na noge, ako ne imperialist Churchill, ki je po dogovoru s Stalinom priznal Tita in ga dolge mesece zalagal z orožjem in strelivom? Kje bi bil Tito, če ga ne bi bila Anglija zalagala? Oj črna neveličnost, velika si! Zakaj ne priznaš, da je bil imperialist Churchill in je še največji branitelj totalitarske "demokracije" v Jugoslaviji! —

Prečital sem vse, kar je bilo v Prosveti, glede osvobodilne fronte (tako zvane "osvobodilne") od začetka do danes. To je vse lepo, br. Garden. Ampak to je samo ena stran. Zakaj ne bi br. Garden počakal, da bi čital poročila tudi onih demokratov, ki niso bili na Titovih kongresih, ker se ne strinjajo z njim? Vsaka stvar ima dve strani, zlasti pa vsaka politična stvar. Br. Garden je čital dve strani o tistih "demokratičnih" zborovanih in plebiscitih v baltičkih deželah in vzhodni Poljski—pa je pravilno zaključil, da je bilo vse tisto bunk; ni enostavno pogoltnil sovjetske strani, kakor delajo totalitarski socialisti in liberalci. Kako to, da tega ni storil v primeru Jugoslavije?

Br. Garden oboja Stalinovo tajno policijo—na poročilo o kopiji Stalinove tajne policije v Jugoslaviji pa cinično pravi, da bi bil Tito največji bedak, če ne bi imel tajne policije . . . Vse, kar mu je zoperno na Poljskem, mu je dobrodošlo v Jugoslaviji! Na Poljskem in v baltičkih deželah oboja likvidacija vsakogar, kdor se upira Stalinu—v Jugoslaviji so mu pa vsi likvidiranci "izdajalci in morilec, katere je treba iztrebiti, da ne bodo kovali protirevolucije . . ." Pozabil je, da je diktatura imenovala tudi poljske in baltičke likvidirance "izdajalce in morilce, na kratko fašiste." In izgon smejskih poročevalcev iz Jugoslavije odpravi na kratko in s mirno vestjo, češ, da se "ni nič čudil temu, da Tito ne mara poročevalcev, ki poročajo prikrojeno in tendenciozno. Pozabil je, da demokracija svoboda tiska ne dela in ne sme delati nobenih izjem. Če br. Garden misli, da bo svoboda tiska pod komunisti v Jugoslaviji kaj boljša v bodočnosti, tedaj ne pozna komunistov—še danes jih ne pozna.—(Še pride.)

Ivan Molek.

WHERE THE FUEL GOES

AN ARMY TRANSPORT
burns 55,000 gallons of fuel oil
a day.

Med narodnimi osvobodilci v Jugoslaviji Nekaj števil

Kenneth Matthews

V Jugoslaviji mora biti človek vedno pripravljen na nenaaden in hiter odhod, pa niti obrniti se ne sme kakor svetopisemska Lotova žena. Čudovito je, kakšno solidno organizacijo imajo partizani. Pošiljam vam to pismo iz srede same borbe v Sloveniji, okrog nas pa leži v velikem loku, katerega premer ne more niti izmeriti, upravni aparat moderne države: "ministrstva", časniki, šole, pošta, telefon, električna napeljava. Slovenska narodna banka in Narodni osvobodilni odbori. Varnost in stabilnost teh ustanov je bila mogoča z delom, ki ga partizani imenujejo "konspiracija".

Predvsem je v tej deželi vse polno skrivališč. Tu je od vrha do tal vse preraščeno. Po dolini raste koruza, ki je tako visoka, da lahko skrrije človeka, ki v njej stoji pokonci. Majhni grički so polni grmovja in pra-proti, gore pa so veličastne kot katedrale pokrite z velikimi temnimi gozdovi; po tleh je polno listja in med njimi cvetijo ciklame. Človek bi dejal, da se tu lahko skrrije povsod kjer koli, ampak temu ni tako. Sovražnik je točno poučen o pokrajini, ve pa tudi, kje žubore studenci. Pogostokrat so morali osvobodilci v suhe predele in so bili primorani zato prenašati vodo dve do tri ure daleč. Važno je tudi, da se skrbno prikrivajo dohodi k partizanskim postojankam. V ta namen so potrebni posebni postopki; dnevno prihaja in odhaja sem in tja na sto in sto bojevnikov. Kakšen je ta postopek, tega pri najboljši volji ne smem izdati. Opazil sem pri njih dva načina.

Pogosto se partizani skrivajo po kraških jamah. Te so razne velikosti, včasih taka luknja sprejme komaj po en zaboj municije, včasih pa skrrije ves štab. Večkrat sem obiskal te katacombe, ki so izvrstno opremljene in še boljše prikrite.

Skoro sleherni bojevnik ima nekaj spominov na kraške jame. Po ves dan je včasih čepel v kakih luknjah, sanjal o preteklih borbah in pripravljaj nove načrte, medtem, ko je sneg zunaj ležal na debelo.

Nekoč sem se namenil, da z dvema prijateljskima, ki sta že večkrat napravila to pot, obiščem neko skrivališče. Prijatelja sta mi dejala, da je 40 minut hoda do tam, toda ko smo vsi trije iskali že polni dve uri, sta prijatelja priznala, da smo se izgubili. Eden od njiju, Amerikanec, se je popraskal za ušesom in dejal: "Prisežem, da nisem bili oddaljeni več ko 300 jardov." Seveda ni ta prisega nič pomagala, morali smo nazaj k bližnji partizanski postojanki in prositi za vodnika. V resnici je bilo tako kakor je dejal Amerikanec. Nenadoma smo zagledali leseno kolibico med grmovjem in kar verjeti nisimo mogli, da je nismo sami poprej opazili. Mlad Amerikanec nas je sprejel. Prostor je bil ves napojen s trofejami, med njimi nemška strojnica. Na steni je visela Titova slika in seveda tudi nekaj fotografij slovenskih deklet. Amerikanec nam je pripovedoval, da je sovražnik že trikrat prišel v teku vojne sem gori, ali tega prostora ni izvohal.

Bojevnik prav pridno uporabljajo načelo razpršitve. To se pravi, da posamezne člene organizacijske verige razmečejo po raznih okoliših, tako da če bi sovražnik tudi nekatero zalotil, ne bi pri tem trpela celotna organizacija. Postojanke so označene s številkami, kakor je to slučaj tudi na samem bojišču. N. pr. bili smo v postojanki 21. 68 in 100. Pri tem bojevnik skrbno pazijo na to, da čim manj ljudi ve za postojanke. Tisti, ki vedo za eno, ne vedo za ostale. Tako n. pr. vodnik, ki te ima pripeljati na postojanko 21. ne ve, kje leži postojanka števil. 20. Najbolj skrbno pazijo na zdravniške. Če mora zdravnik na neko postojanko zaradi operacije ranjenca, mu zavežejo oči. Pa tudi ranjenci sami imajo oči zavezane.

Kljub temu, da so Nemci v teh krajih vedno potegnili kratki konec, so partizani do skrajnosti pazljivi. Taki, kakršni so bili prvi dan borbe in taki bodo ostali, dokler ne bo utihnila zadnja puška.

Nemci nas imenujejo bandi-

te. Pravijo, da se borijo proti hordam banditov. Kraj, kjer sedaj pišem to pismo, je za Nemce "banditsko gnezdo". Zdi se mi, da ima beseda "bandit" v nemščini drugačen pomen. Kako naj imenujejo drugače božansko umetnost gospodične Simičeve, ki je prišla k nam iz ljubljanskega Narodnega gledališča, ali kako naj imenujejo učenjaka Zwitterja, ki je ravnatelj Znanstvenega inštituta?

Mogoče ni odveč, če vam predstavim nekaj "banditov", n. pr. majorja Natašo. Videl sem ga prvič na dan svojega prihoda. Bila je na letališču in se trudila med ranjenci. Nikoli bi si ne mislil, kaj je vse storila za njih evakuacijo. Začutil sem se, ko sem zagledal zlato zvezdo na njenem rokavu. Še bolj pa me je iznenadila junakinja Adamičeve knjige My Native Land, Slovenka, študentka medicine, ki je stala s fantom na slovenskem hribočku (to je bilo še predno je vojna pričela) in sta skupno kovala načrte za boljše Jugoslavijo. Kasneje so Lahi razglasili, da je storila samomor v trenutku, ko so jo zasačili v kleti, kjer je ležala ranjena bojevniko. Vprašal sem jo: "Torej niste umrli?" "Ne," je odgovorila in se nasmejala: "Saj vidite, da sem še živa." V treh letih so te male pridne roke napravile najtežje operacije. Nekega dne pa so Nemci v času svoje ofenzivne napadli tudi bolnišnico in slišala je ranjence klicati na pomoč v trenutku, ko so pruski morilci prihajali. Major Nataša vodi sedaj neko drugo vojno bolnišnico. Mislim, da je Nemci ne bodo našli, toda Nataša spi kljub temu s strojnico pri postelji.

Vedno je nekaj čudovitega, če srečamo v življenju ljudi, o katerih so nam prej pripovedovali. O majorju-generalu Stanetu, ki je poveznik narodno-osvobodilne vojske v Sloveniji, mi je pripovedoval Novozelandski Jack Denvir, ki se je dve leti boril v narodno-osvobodilni vojski. Denvir mi je pripovedoval, da je Stane "dober" vojak, toda najvišji angleški častnik, ki je te kraje obiskal, mi je dejal, da je Stane pravi "genij" za bojevanje v gerilski vojni. Stane je bivši bankir, bivši brigadir mednarodne brigade in eden prvih komunističnih borcev v Jugoslaviji.

Drugi večer po prihodu so me povabili na večerjo s Stanetom in drugimi gosti. Izgledal je kakor tipični Londončan, majhen, inteligenten in poln humorja. Med delom stalno čita novice in brzojavke. Kadar govori z generalom Avšičem, ki je bil že pred vojno višji aktivni častnik, se očitno pokaže zedinjenje stare jugoslovanske vojske z novo osvobodilno armado—zedinjenje, o katerem so nekateri mislili, da je nemogoče.

Slučajno sem srečal starega majorja, ki ima 69 let. Srečala sva se v stari kmetški hiši; izgledal je kot kmet z velikimi brki. Bil je major že pod staro Avstrijo. Povedal mi je, kako so v začetku pomagali bojevnikom: "Bilo jih je komaj za pol tuceta. Na skrivaj smo jim nosili hrano. Včasih smo mislili, da ne bodo vzdržali. Ko pa so nas Lahi zapustili in ste prišli vi, Angleži, smo vedeli, da bodo uspešni." Nato mi je svečano zardil, da "so morali storiti vse, da bi se ohranil slovenski jezik v Evropi." Zdel se mi je kot vsi drugi tisoč in tisoč, ki potrpežljivo prenašajo vse težave osvobodilnega gibanja.

Božidar Jakac je mednarodno znani umetnik. Morda ste že videli njegov portret maršala Tita. Pokazal mi je original—risba je napravljena z rdečim pastelom. Vse njegove slike je zaplenil sovražnik v Ljubljani. Namesto tega pa hrani proklamacijo kvizlingov v Ljubljani, s katero so ga počastili z besedo "izdajalec". Tudi Jakac je preživel nekaj mesecev v podzemeljskih votlinah. Ima sliko, na kateri je on sam, medtem ko riše maršala Tita v neki bosanski katakombi. Sedaj živi v mali hišici pod hruško in kostanjem in portretira bojevnike, ki mu plačujejo ravno fake honorarje, kakršne dobivajo oni sami zato, ker se bore, to je—nič. Njegov album je ena sama narodna biografija: maršal Tito, Jože Vidmar, general Stane, cela vrsta angleških, ameriških in ruskih častnikov, ki so obiskali Slove-

o priseljevanju

Seznam številke o priseljevanju za l. 1944 kaže, da se je priselilo letom leta, ki je ravno za nami, manj kot 100,000 imigrantov v to deželo. Letno poročilo naseljeniškega in naturalizacijskega urada, kateremu načeluje komisar Joseph Savoretti, pravi, da je padlo število priseljencev pod sto tisoč že štirinajsto leto zaporedoma.

V letu 1931 je število priseljencev prvič padlo pod sto tisoč, kar je bilo nedvomno radi ekonomske depresije in brezposelnosti. Od tega časa naprej pa do zdaj ni število imigrantov nobenkrat več doseglo po kvoti določena števila. Največje število priseljencev je zabeležilo leto 1907, ko je prišlo v Zed. države preko eden in četr milijona priseljencev. Leta 1914 jih je prišlo zopet skoro toliko. Največ radi vojne, ki je tedaj izbruhnila v Evropi, toča radi kvote, ki jo je uvedla Amerika po vojni, se je število priseljencev kasneje stalno manjšalo.

Teško poročilo kaže, da je bilo pripuščenih za stalno bivanje samo 28,551 priseljencev v prošlem letu, dočim jih prišlo leto pred tem samo 33,725 z namenom, da si tukaj ustanove stalno domovanje. Večina teh priseljencev pa je prišla iz dežel ameriškega kontinenta, največ iz Kanade in Mehike. Iz Kanade jih je bilo 7,203, iz Mehike pa 6,339. Tretja na seznamu je Velika Britanija, odkoder je prišlo 1,539 priseljencev.

Take so številke za preteklo leto, a pred leti pa je prihajalo največ imigrantov iz evropskih dežel. Vojna in prevozne težkoče sedaj skoro docela omejujejo priseljevanje. Tekom lanskega leta je bila kvota določena za evropske dežele izčrpana komaj za eno dvajsetinko.

Od celotnega števila onih, ki so bili pripuščeni v to deželo po kvoti, je nekaj čez tisoč tristo žent, moč in otrok ameriških državljanov. Nova Zelandija in Avstralija sta prispevali 391 svojih ljudi k temu številu in večino teh so tvorile neveste ameriških vojakov, ki so služili v teh deželah.

Ženske so torej nadkriljevale številno moške priselence v preteklem letu. Povprečno starost priseljencev je bila nekaj nad 31 let. Profesionalci je bilo med priseljenimi lanske leto 2,503; izrujenih delavcev raznih poklicev 5,520, trgovskih in poslovnih ljudi je bilo 1,137; delavcev in farmarjev 1,168, dočim več kot polovico priseljencev ni navedlo svojih poklicev, oziroma nobenega poklica.

Iz poročila je tudi razvidno, da je bilo 113,841 tujzemcev pripuščenih lanske leto v to deželo samo začasno. To so bili povetini vladni uradniki, turisti, poljedelski delavci ter posamezniki na poti v druge dežele ali kraje. Število teh začasnih priseljencev je presegalo število za leto 1943 za 30,000, a to v glavnem zato, ker je bilo pripuščenih veliko število poljskih delavcev iz britskih otkov v Zahodni Indiji, ki so pomagali pri pospravljanju ameriških pridelkov. Precejšnje je bilo tudi število raznih uradnikov in zastopnikov Združenih narodov, ki so prišli v Zed. države po vladnih in drugih opravkih. — FLIS.

nijo, major Jones, ki je vodil prvo angleško vojaško misijo itd. Jakčev album bo lepa spomin-ska knjiga.

Micko sem obiskal na nekem majhnem hribočku, ki ni prav posebno primeren prostor za njegove otročičke, ki ima komaj teden dni. Micka je bila prva bojevniko, čeprav je imela še otroški obraz. Zaljubila se je v tovariša, ki se je boril v njeni brigadi. Politični komisar ju je poročil na bojišču. Nekega dne je bil njen mož ubit, ona sama pa ranjena. Vrnila se je k truplu svojega moža in mu sama izkopala grob. S težko rano je ležala na kraju, ki ni prav nič primeren za ranjeno mater. Zdravo dete je spalo pod svinim pokrivalom—padala. Vaakdo, ki je šel to mimo, je rad pogledal na malot starco. Kakoli sem videl v tej vojni, me ni tako ganilo, ko tale prizor. Kar srečen sem biti "bandit" v taki družbi. (Bazovica.)

V akciji za zbiranje vojnega rešila CIO sodeluje tudi ribiške unija Intl. Fishermen & Allied Workers na zapadni obali. Člani krajevne unije št. 33 so prenehali z delom, da pričajo, ko je tajnik-blagajnik George Ivankovich izročil njih kontribucijo mrs. Clara-belli Lippman in Bilu Binderju, načelniku reliefne komisije v Južni Californiji.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Dojem tega čudežnega učinka treh barv na tolpo podivjancev je bil zame neizrekljivo nov, da mi ni nikoli izginil iz spomina. A vendar se ga v tistem trenutku nisem povsem zavedal. Kakor v sanjah sem stopal skozi množico, opotekaje se s svojim bremenom, in krenil nato po drevoredu ter dospel do vrat. Tam mi je hotel župnik odvzeti Denizo. Nisem je dal iz rok.

"V Saux! V Saux!" sem velel vročično. Ne vedoč kako in kdaj, sem se znašel na svojem konju, z devojko pred seboj. Krenili smo proti Sauxu in goreči grad nam je svetil na pot.

DESETO POGlavJE

Jutro po nevihti

Na razpotju je župnik Benoit iz previdnosti pustil enega svojih ljudi, da bi počakal onih, ki so morali kmalu prispeti iz Cahorsa, ter jim sporočil, da je gospodična de Saint-Alais rešena. Nismo še bili prejahali pol milje, ko nam je konjski topot za našim hrbtom povedal, da nas dohajajo. To me je vzdramilo iz otopenosti; ustavil sem konja, da bi predal svoje breme gospodu de Saint-Alaisu, če bi mi ga želel odvzeti.

Toda markiza ni bilo med četo. Vodil jo je Louis; kar začudil sem se, ko sem videl, da ima s seboj samo šest ali sedem služabnikov, starega gospoda de Contauta, enega izmed obeh Harincourtov in nekega tujca. Njih konji so bili zasopli od naglega diru in oči jezdecev so se iskriale od razburjenja. Nobeden se ni začudil, ko so videli Denizo v mojem naročju; v naglici so zahvalili Boga za njeno rešitev in jeli nato živahno vpraševati, koliko je upornikov. "Do sto jih utegne biti," sem dejal. "A kje je gospod markiz?"

"Ni ga bilo doma, ko je prišel vaš sel." "Zelo malo vas je." Louis je srdito zaklel. "To je vse, kar sem moral zbrati," je odgovoril. "Marignac je dobil prav tisto minuto sporočilo, da gori tudi pri njem, in je odvedel tucat naših gostov s seboj. Kakih dvajset se jih je zbal; jadrno so zajahali svoje konje in izginili, češ da jih skrbi, kako je pri njih. Z eno besedo," je trpko dodal, "uveril sem se, da misli v nesreči vsak samo zase. Vrli prijatelji, ki me spremljajo, so seveda izvzeti."

Gospod de Contaut se je hotel ponorečevati, pa mu je od zastavitelj občil glas v grlu. "Tako ima tudi zlo svoje dobre strani," je zaklel.

Sromak se je komaj držal v sedlu. "Pojdimo zdaj vsi skupaj v Saux!" sem dejal, videč, da obračajo konje. "Nikakor ne!" je odvrnil Louis in iznova zaklel. "Zdaj ali nikoli! Če jih zasačimo na svezem dejanju..."

Ostalega nisem več čul. Njegove besede so utonile v topotu konj. Ko so bili že petdeset korakov od mene, se je eden izmed njih odtrgal od krdela in zajahal k meni. Bil je tujec, ki sem ga že preje opazil.

"Povejte mi, prosim, kako so oboroženi?" me je vprašal.

"Eno puško vsekako imajo," sem odvrnil, ogledujoč ga z veliko radovednostjo. "V tem trenutku nemara že več. Večina jih je bila oborožena z vilami in sulicami."

"Kdo jim poveljuje?"

"Petit-Jean, saintalajski kovač, jih je vodil."

"Hvala vam, gospod vikont," je dejal neznanec in salutiral.

Nato je izpodbodel konja in v skok zdrvil za tovariši.

Položaj mi ni dovoljeval, da bi jih bil spremljal; mudilo se mi je oddati Denizo v žensko oskrbo. Ko so nam izginili izpred oči, smo krenili dalje. Midva z abbejem Benoitom sva molčala, toda služabniki so neprestano govorili med sseboj. Denizina glava mi je počivala na desnem ramenu; čutil sem rahlo utripanje njegove srca. Marsikaj sem presanjal na tistem počasnem, žalostnem pojezdu. Koliko poguma in koliko trdne volje je bila pokazala ubožica, ki mi še pred štirinajstimi dnevi ni umela reči besede! In kolikšna in kako draga mojemu možkemu srcu je bila tudi ženska slabost, ki jo je naposled ihtečo vrgla na moje prsi! Sladki vonj njenih las mi je polnil nosnice in zbujal v meni izkušnjava, da bi jo poljubil na čelo. Toda če me je bila nocojnja nač naučila ljubiti jo, me je bila tudi naučila spoštovanja. Zadolvoljil sem se s tem, da sem jo še nežneje stisnil k sebi in sklenil, da bom mislil na druge stvari, dokler jo bom držal v naročju.

Svit požara je rdečil nebo za nami; hrup množice nas je zasledoval; nekajkrat smo spotoma srečali sence, ki so hitele mimo nas v temo, kakor da se jim mudi k upornikom. Abbeju Benoitu se je zdelo, da vidi na iztoku odsev drugega požara; in bogme, v tisti noči nepričakovanih dogodkov se ne bi bil prav nič čudil, če bi bil zvedel, da gori tudi Saux.

A ta udarec mi je bil prizanešen. Narobe: vsa vas nam je prišla z lučmi naproti in nas je z glasnimi "vivati" spremila tik do grajskih stopnic. Sredi občee sočutne radovednosti so vzeli gospodično de Saint-Alais z mojega konja in so jo odnesli noter. Ženske, ki so se gnetle pred vrati, so sklonjene gledale za njo, toda jaz edini sem jo spremljal v hišo.

Mnoge stvari, ki so se nam zdele ponoči lepe, imajo o belem dnevu odurno lice; druge, ki smo jih ob njihovem času brez težave presneli, se nam vidijo v spominu nezasišane in neznosne. Ko sem se zjutraj prebudil v svoji veži, v tistem širokem naslanjaču, v katerem je, kakor pravi sporočilo, nekaj sedel Ludvik XIII., in sem po treh urah nepopolnega spanja zagledal Andreja, ki se je sklanjal nad menoj, in solnce, ki je valoma lilo skozi vrata in okno, sem najprej mislil, da je bilo vse, česar sem se spominjal iz minule noči, le težka vročična mora. Toda pogled se mi je ustavil na dvojici pištol, ki sem ju bil položil zraven sebe, in na pladnju s kozarci, iz katerih sva si bila z župnikom ugasila žejno, in tedaj sem spoznal, da je bilo vse resnica. Skočil sem na noge.

"Ali je gospod de Saint-Alais tukaj?" sem vprašal.

"In gospod grof?"

"Ni ga."

"Kaj!" sem vzkliknil. "Nobenega še ni?"

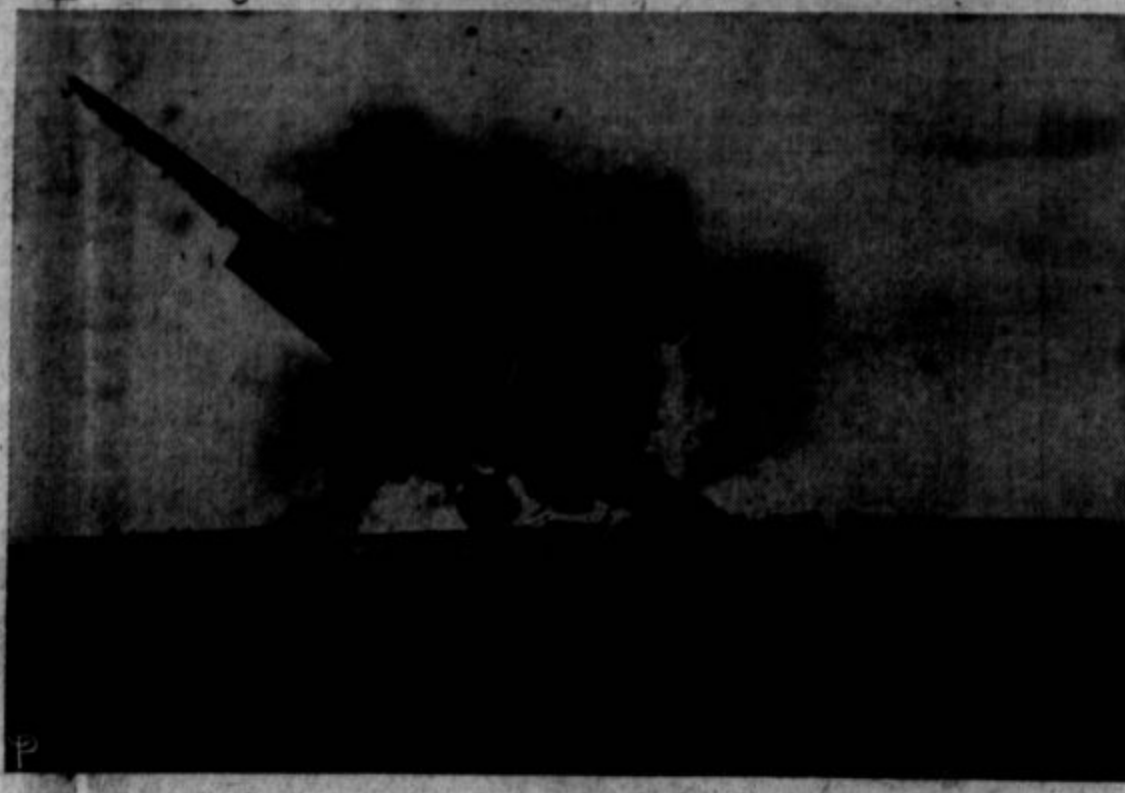
Ko sem zaspal, sem bil trdno uverjen, da me čez kako uro zbudijo z vestjo, da sta prišla. "Ne, gospod vikont," je odvrnil stari sluga, "nikogar ni tu razen nekega gospoda, ki je bil z njima in ki se zdaj z gospodom župnikom izprehaja po vrtu. Le-ta pa..."

"Nu?" sem vprašal suho, zakaj Andre je bil umolknil in zaničljivo potegnil sapo skozi nos. "Ni videti, da bi bilo vredno buditi gospoda vikonta radi njega," je odvrnil svojeglavo. "Toda gospod župnik je vendarle hotel tako; in dandanes se menda res začenjajo časi, ko si bo treba zaradi kovača bolj nabrusiti pete nego zaradi davčnega ravnatelja."

"Buton je tukaj, pravijo?"

(Dalje prihodnjič.)

DARING RESCUE DURING LANDING ON CARRIER

AS A GRUMMAN HELICAT goes up in flame along the catwalk of the carrier Enterprise, Lt. Walter Chewning, Philadelphia, rushes to aid Pilot Ensign Byron Johnson, Potter, Neb., who was trapped in the cockpit. The accident occurred when Johnson, coming in for a landing, was waved away because of a bad approach. The tail hook of the plane caught a wire on the deck and the craft cracked up. For his courage and daring Lt. Chewning was awarded the Navy and Marine Corps medals. Navy photo.

mi ni dolžnost, da ravnam tako? Ali bi ne bil tudi ti meni storil prav tako?"

Kakor omedlevica leže slabost na oči ranjenca, potem se nasmehe: "Bože... plati... srečo..."

Bližajo se žalostni časi. V jami je sicer suho in toplo, toda živež pohaja, dasi ne uživa Grgur skoro ničesar. Bolnik se ne more ganiti, kadar ga pusti vročica.

Končno se vzpne mladenič: "Risto, oditi morava, ako nočeva umreti od gladu. Daleč narokrog ni žive duše. Kako bi okrevale?"

Risto migne z roko in reče: "Pojdi sam! Ti si mlad, živiti moraš staro mater in sestrico. Ohrani jima svoje življenje! Moja družina ima vsega dovolj; in kaj ji pomorem jaz, enonogi boleznik! Pojdi in me pusti umreti; danes ali jutri, saj človek mora iti!"

"Čelo ne. Kakor bi bil moj oče, trudil se bom, da te rešim. Udje so mi krepki in nadejam se, da se rešiva oba."

Tako je tudi bilo.

Na Grgurjevih plečih potuje Risto po najkrajših planinah ruševite Dobrostrice, raztrganega Kavla in razritega in pustega Radostaka. V jamah in razpokah počivata in nočujeta, dokler nekega dne ne prispeta na vzhodni klanec zadnjega gorovja. V daljni globini se razprostirajo boke z ozelenelimi bregovi, svetlimi hišami, vsmi in gradovi pri morju; na vzhodu in jugu se vrste snežene črnogorske grede in v sivi dalji kipe orjaški vrhovi arbanških gora. Proti zapadu se sveti neizmerna planota jadranskega valovja.

Ali pogled ubežnikoma se niža v krajino, kjer je njuno domovje. "Kaj neki delata žena in hči? Ali žalujeta po meni, kakor da sem mrtev?" mrmra Risto.

"O mila majka in uboga Danica! morda se žalosti, ker me je tirala smrt, dasi je namerjala

najboljše!" misli si Grgur.

"Ko bi jim mogla naznaniti, da živiva, da se vračava!" tako želimta oba.

Sedaj mora Risto ostati sam za pečino; zakaj Grgur je ugledal na poti ljudi in je vsekakor hotel dobiti živeža, bodisi le suhega kruha.

Odide, in Risto gleda hvaležno za pečino; zakaj Grgur je ugledal na poti ljudi in je vsekakor hotel dobiti živeža, bodisi le suhega kruha.

Odide, in Risto gleda hvaležno za pečino; zakaj Grgur je ugledal na poti ljudi in je vsekakor hotel dobiti živeža, bodisi le suhega kruha.

Ko se zmračí, odpravi se Grgur okrepčan in zaupno s svojim tovorom nizdol. Mesec jima svetli na težavni poti.

Najnevarneje je priti mimo orožniške postaje pri "Kovačevem dolu". Ali posreči se jima, in v jutranjem mraku dospeta na pečino nasproti Perastu in na breg, kjer je shranil Grgur v temni jami čoln in kalugjersko obleko.

Vse najde nepokvarjeno. Srce mu utriplje od veselja, ko zavija Rista v črno odejo—rešena sta!

S tem kalugjerom v čolnu prispe Grgur še tistega predpoldne do samostana, kjer ranjenca prijazno sprejmejo.

Proti večeru vesla mladenič k Ristovi rodbini, kjer najde tudi svojo mater in mlado sestrico.

Žalostno so posedale žene in jokale po dragih sorodnikih. Največ je trpela Dana. Njena bolest, katera se ji tako očito vidi na blelih licih in vdrtih očeh, ta je materi na dvojno žalost.

Sedaj pogleda dekle slučajno skozi okno na morje in vzklikne: "Tam, tam!" Nato postoji kakor otrpla.

Njeno srce je čutilo, oko je spoznalo čolnič, ki je plul proti hiši!

Vse zro iz hiše in se ihteč objemajo.

Tako jih je presenetila nena-dejana radost, da mora Grgur dolgo čakati, predno mu odpro. Sedaj jih je našel vse zdru-

žene, ki so mu bile toli ljubljene! "Bog bodi zahvaljen, zdrave ste vse!" reče jim ter objame mater in svojo nevesto.

Uro kasneje, ko je Grgur pojasmil najvažnejše prigodbe, so stali vsi ob Ristovi postelji, ki se je držal jako krepko, posebno ker je vedel, da je v varnosti.

Ko se pozdravijo, pokaže Risto na Grgurja, rekoč: "Eto vam rešitelja in branitelja mojega! Ne želim se več ločiti od tebe; torej, Grgur, bodi moj, in Danica bodi tvoja!"

"In Bogdaj?" vpraša mati boječe.

"Samovoljno me je zapustil. Kaj mi hočem?—Grgurjevo zlato srce je vredno več nego deset Bagdanov! Ne govorite o njem!—Častni oče, čul si zaroko, blagoslovi ju!"

"Bodita srečna, otroka!"

vzklikneta radostni obe materi. In sreča, jasna sreča sije v obeh Danici in Grgurju, ki si presrečna stisneta roke v večno zavezo.

Nepričakovana vrnitev Ristova in zaroka Danicina se je naznanila samo najbližjim znanec in sorodnikom, in utajevali so Rista, ker se vsestranska pomilostitev, katere so se nadejali, ni še objavila.

Tudi Bogdan je zvedel vse te novosti, in izguba prekrasne neveste mu je vzbudila nemir in nevoljo.

Nekega dne pride k Ristu, ki še vedno biva pri kalugjerih. Strogo mu očita nevero, ali ranjenik se obrne od njega, rekoč:

"Ti sam si povzročil, kar se je zgodilo, in tvoja samoljubnost je zakrivila, da mi je poginilo devetnajst najboljših junakov. Pusti me in snubi drugo!"

"Risto, poslušaj, lahko te pomoram, da mi storiš po volji. Daj mi Danico!"
"Pojdi!" seže mu oni v besedo. "Izdajica enkrat, bodi le drugič. Pojdi v Kotor in ovrži me! Kakor te bo veselila ovržeta! Ali Danice ne dobiš nikdar?"
(Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi
\$50.00 ZASTONJ
Ako mi poveste nekoga, ki ima dober karo na prodaj. Ali pa jaz kupim vašo karo in vam dam \$50.00 v gotovini.
PHONE SEELEY 0607
Po 6. uri P. M. pa JUNiper 7818

MEN - WOMEN
Matrons
Janitors
Janitresses
Window Washers
Restaurant Hands
WESTERN ELECTRIC

HIŠNIK "JANITOR"
More biti izkušen za hotelsko delo. Stalna služba—\$80.00 na mesec. Malden Avenue.

V Prosveti so dnevne svetlobe in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

DELO DOBE
HIŠNICE
"JANITRESSES"
Ženske za čiščenje
Delovne ure od 5:30 popoldne do 12. ure zvečer.
Vojno nujna industrija.
Rabimo tudi pomočnice v jedilnici
VPRAŠAJTE pri
ILLINOIS BELL TELEPHONE COMPANY
"EMPLOYMENT OFFICE" ZA ŽENSKO
Street Floor
309 W. Washington Street

DALMATINSKE POVESTI

Igo Kaš

TEŽAVNA REŠITEV

(Nadaljevanje)

Ravno to je bilo, kar je želel zvedeti Grgur; kmalu stoji pred očetom svoje Danice.

"Dovoli, da ostanem pri tebi, Risto!" reče mu. Risto ga meri z ostrim pogledom, kakor bi mu hotel pogledati na dno srca:

"Kaj hočeš ti pri nas, prijatelj sovragu našemu?"

"Ob tebi se želim vojevati, in ako treba, umreti. Ne ostavim te več! Daj mi orožja!"

"Bodisi. Ali sedaj mi odgovori po resnici: Ali si na Veli bukvi videl naših ljudi? Poslal sem Bogdana in dvajset najboljših junakov, da opazujejo, kako se giblje sovražnik nad Morinjami; vendar še nisem dobil poročila!"

"Nikogar nisem videl, nikogar, Risto, in vendar sem hodil po oni strani. Povsod je polno vojakov. Bližajo se že Crkvicam."

"Morali smo se umakniti. Ali te višine hočemo braniti. Grgur, kako je moji rodbini?" vpraša Risto z rahlim glasom.

"Obe sta zdravi, mati in hči te pozdravljata... sprejeli sta gosta..."

"Gosta? Vojake v posadko?" Ravno hoče Grgur odgovoriti, ko prihiti blede mladenič z obvezano glavo in stopi pred njiju.

"Oj, ti si, Vrče! Kaj imaš dobrega?"

"Vse je izgubljeno, jaz sem edini utekel pogubi! Neprijatelji pritiskajo od vseh strani!"

"In Bogdan? Tudi poginil?" vpraša starec prestrašen.

"Ne, on je pri—nevisti. In dočim je odšel—včeraj rano je bilo—obkolil nas je neprijatelj nad Morinjami, kjer je velel Bogdan, naj čakamo—in vsi so padli po vrazjih onih kroglah, vsi, samo jaz sem se umaknil, toda prestrelili so mi roko in me ranili v glavo..."

Bledega lica se obrne vodja. "Grgur, prejmi orožje!" mu reče in gre na rob pečevja, s katerega se vidi v doline in soteske dolenjenga Krivošija.

Zadnji udarec je izvršen, poslednja bitka izgubljena. Potolčeni in razkropljeni so vstali...

Trdovratno se je branil Risto s svojo četo; toda trdne vrste nasprotnikov so rile neprestano dalje.

V zadnjem boju je zadel nje-ga, ki je dobil že mnogo lahkih ran, krogla v desno nogo in samo pogumni Grgurjevi postrvalnosti se je posrečilo, da ga je nezavestnega prinesel v varno zovetje; vsi drugi so ali poginili ali pobegnili v Črno goro.

Dva dni po oni nesrečni bitki je Risto izpregledal. Bil je v široki jami Bele Šubre, onega divjega in pustega gorovja, čigar najvišji gospodar je mogočni snežni Orjen.

Grgur mu streže. Opere in obveže mu rano, prinese mu skromnega živeža, katerega je nabral v zadnjem trenutku v svojo vrečo, in mu da nekoliko kapljice žganja, pomešanega s snežno vodo.

"Kje sem, Grgur, in kako sem došel semkaj? Kje so mi drugovi?"

"Miruj, Risto, ne govori, da ti ne škodi; počakajva, da mine neznosni južni veter, potem se vrneva k svojem."

Ginjen mu stisne Risto roko: "Grgur, blagi mladenič, oprosti mi! Često sem te žalil, in sedaj si mi rešil življenje!"

"Oče Risto, ne hvali me. Ali

ADOLF—HOW TIMES DO CHANGE

FIFTEEN YEARS AGO Adolf Hitler (left), then chancellor of Germany, stood at attention during impressive ceremonies commemorating the German Victory at Tannenberg, East Prussia. Then a huge war memorial was unveiled—a memorial to Gen. Paul von Hindenburg. Tannenberg had been the scene of Von Hindenburg's greatest victory over Russia in 1914. Today Tannenberg is in the hands of the Russian forces as they smash on through the capital of Junkerland.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnici. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$5.00 za eno letno naročnino. Kot va člani se plačuje pri assmentu \$1.20 za tednik, se jim to prijete k naročnici. Torej sedaj ni vroka, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:
Za Zorui, države in Kanada \$6.00 Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.00 1 tednik in 6.00
2 tednika in 3.00 2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40 3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.90 4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič 5 tednikov in 1.50
Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2557 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priročeno pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$ _____
1. Ime _____ Čl. druživa št. _____
Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnici od sledečih članov moje družine:
2. _____ Čl. druživa št. _____
3. _____ Čl. druživa št. _____
4. _____ Čl. druživa št. _____
5. _____ Čl. druživa št. _____

Mesto _____ Država _____
Nov naročnik Star naročnik